

Akademiet for yngre forskere

Akademiet for yngre forskere
C/O Det Norske Videnskaps-Akademi
Drammensveien 78
0271 Oslo
<http://akademietforyngreforskere.no>
kontakt@akademietforyngreforskere.no

Oslo, 01.06.2016

Det kongelige kunnskapsdepartement
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

HØRINGSINNSPILL TIL STORINGSMELDING OM KVALITET I HØYERE UTDANNING

Akademiet for yngre forskere (heretter Akademiet) er en tverrfaglig møteplass og forskningspolitisk plattform for yngre forskere, samt en pådriver for nyskapende forskningsformidling. Organisasjonen har som mål å være en tydelig stemme i faglig og forskningspolitisk debatt. Akademiet takker for muligheten til å komme med innspill til den kommende stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.

Akademiet mener Kunnskapsministeren har trukket fram fem sentrale punkter for å heve kvaliteten i høyere utdanning, og konsentrerer våre kommentarer om innspillspunktene: 1 – tiltak for å løfte utdanningskvaliteten, 3 – tiltak for å øke gjennomføring og redusere frafall og 6 – behov for justering av rammevilkår, lover og forskrifter.

Tiltak for å heve undervisningskvaliteten

Kvaliteten på undervisning i høyere utdanning kan bli bedre. Det vil kreve en bevisst kulturendring på undervisningsstedene hvor en går vekk fra negativ språkbruk som "undervisningsplikt" og "frikjøp" fra undervisning, og investering i undervisningskultur som sikrer større grad av studentdeltagelse. Akademiet anbefaler følgende tiltak:

1. **Merittering av undervisning** Forskning og undervisning er begge viktige deler av universitets- og høgskolesektorens samfunnsoppdrag. Det er derfor et tankekors at det i dag kun er forskning som er meritterende. Skal en løfte

Akademiet for yngre forskere

statusen og heve kvaliteten på undervisningen må også meritteringsordninger for undervisning innarbeides som en integrert del av karriereløpet. Her håper vi Kunnskapsdepartementet vil hente inspirasjon fra NTNU og UiT Norges arktiske universitets rapport *Innsats for kvalitet*.

- II. **Krav om pedagogisk basiskompetanse** for alle som skal undervise; med tilgang til kurs for stipendiater og postdoktorer.
- III. **Innføre mentorordning for alle som underviser**, med kvalitativ, produktiv vurdering av undervisning og forskning, og samspillet mellom disse. En sterk ledelse må kunne ta grep for å omdisponere lite kompetente undervisere til andre oppgaver, og eventuelt avslutte ansettelsesforholdet for de som ikke gjør oppgavene de er ansatte for.
- IV. **Introduksjon av mentorordning for alle vitenskapelige tilsatte** Vi har mye å lære av utenlandske institusjoner og vil trekke fram ordninger ved Durham University som et god eksempel. Her omfatter en slik ordning for nytilsatte at en annen ansatt gir en generell innføring til instituttet, tilbyr hjelp og rådgivning innenfor alle stillingens aspekter, inkludert undervisning, forskning og administrasjon, hjelper til med å overføre teoretisk kunnskap fra pedagogikkurs til praksis, gir konstruktiv tilbakemelding på forsknings- og undervisningsaktiviteter, hjelper med tiltak for å sikre faglig progresjon og fungerer som en 'kritisk venn' uavhengig av formelle strukturer.
- V. **Bruk av hele karakterskalaen** Å få gode karakterer, eventuelt å unngå dårlige, er et sterkt insentiv for mange studenter, og bidrar i så måte til økt innsats og læringsutbytte, men undergraves av lærestedenes insentiver til å gi kunstig høye karakterer. Et finansieringssystem som ikke lenker antallet studiepoeng/kandidater til utdanningsinstitusjonenes inntekter kan fjerne slike insentiver og oppmuntre til at hele karakterskalaen tas i bruk. I tillegg bør læresteder i større grad oppmuntres til å involvere eksterne sensorer. Karakterfordeling ved læresteder og spesifikke utdanningsløp bør evalueres jevnlig (eksternt), med mulighet for å sette inn rettede tiltak mot steder der karakterfordeling (målt over tid) er langt skjevere enn man kan forvente.
- VI. **Obligatoriske kursevalueringer som sikrer reell studentmedvirkning** Ved å gjøre evaluering til en obligatorisk del av kurs og spisse evalueringene vil studenter ha større mulighet til å gi tilbakemelding.
- VII. **Mer utbredt innføring av digitale læringsplattformer** som *flipped classroom* og *blended learning*. Positiv erfaring tilsier at studenter i mange tilfeller tilegner seg kunnskap og ferdigheter minst like godt gjennom digitale læringsformer som ved tradisjonell undervisning som forelesninger og seminarer. Digitale læringsressurser vil i mange tilfeller føre til betydelig innsparing av tid i forhold til tradisjonell undervisning, og frigjøre tid som læreren kan bruke på mer avanserte læringsformer når studentene er tilstede, som for eksempel diskusjonsgrupper og veiledning i mer krevende ferdigheter for studenten. Til tross for at det internasjonalt stadig er økt bruk av digitale læringsformer i høyere utdanning (for eksempel har Harvard flere studenter på sine online-kurs enn på

Akademiet for yngre forskere

de tradisjonelle campus-baserte studiene) finnes det liten forskning på pedagogiske resultater, og vi oppmuntrer Kunnskapsdepartementet til å initiere mer forskning på feltet.

- VIII. **Økt tilgjengelighet på høyere utdanning og læringsressurser** Mens forelesninger, seminarer og annen stedbundet undervisning krever tilstedeværelse av en gruppe mennesker, gjør digitale læringsplattformer undervisning og høyere utdanning mer tilgjengelig for ulike grupper uavhengig av tid og sted. Dette vil kunne sikre tilgjengelighet til utdanning for studenter som normalt ville falt fra undervisning, som for eksempel som følge av familieforhold, sykdom eller kombinasjon med andre studier eller arbeidsliv.

Tiltak for å øke gjennomføring og redusere frafallet i høyere utdanning

Godt over ti år etter innføringen av Kvalitetsreformen er gjennomstrømningen i norsk høyere utdanning lavere enn forventet. Det er et gjennomgående trekk i alle ledd av høyere utdanning at studenter ikke fullfører på normert tid. For å øke gjennomføringsgraden bør ambisjonsnivået og forventningene til studentene tydeliggjøres. Dette kan gjøres gjennom mekanismer som:

- I. **Bedre akademisk og sosial integrering av studentene** Forskning viser at studenter som har det sosialt bra på studiet og er sosialt integrert, gjør det mye bedre faglig sett og har bedre gjennomstrømning enn de som er lite sosialt integrert.
- II. **Akademisk prøvetid på bachelornivå** Nordamerikanske utdanningsinstitusjoner bruker et system for akademisk prøvetid (*academic probation*). Systemet sikrer at studenter som ikke viser tilfredsstillende akademisk progresjon gis en prøvetid for å bedre progresjonen som betingelse for videre studieplass, gjerne i kombinasjon med støtteordninger som for eksempel mentorordning. Dette sees på som et viktig grep for å sikre både god oppfølging og tidlig ansvarliggjøring av studentene. Forskjellige eksplisitte minimumskriterier knyttet til gjennomsnittskarakter, fullføring av kurs kan brukes for å identifisere studenter som trenger oppfølging.
- III. **Utstrakt bruk av midtveisoppgaver på bachelornivå** Midtveisoppgaver er viktige for å øke gjennomføringsgrad og få mer aktive studenter. Midtveisoppgaver kan ha ulike former – fra skriftlige oppgaver til flervalgstester – og ulike nivå av bedømming avhengig av ressurser. Akademiet oppfordrer Kunnskapsdepartementet til å tenke nytt omkring evalueringen av midtveisoppgaver og utforske muligheten for å bruke masterstudenter og nye digitale retteprogrammer. Det første vil bidra til økt integrering i det akademiske fellesskapet mens det andre vil på sikt være ressursbesparende for institusjoner og forskere.
- IV. **Introduksjon av differensierte grader** Høy variasjon i nivået og innsatsen blant studentmassen krever at den enkelte institusjon, kursansvarlig, eller

Akademiet for yngre forskere

foreleser må avveie hvor høyt nivået på undervisning og kurs skal legges. Dette kan medføre at kursopplegg blir mindre krevende, med lavere læringsutbytte. Et botemiddel vil være å redusere heterogeniteten i studentgruppen ved å tilby flere, differensierte opplegg med ulik vanskelighetsgrad. En eksisterende løsning for denne problematikken på master-nivå er innføringen av såkalte *forskningsmastere*, hvor listen typisk legges høyere enn for en vanlig mastergrad. Differensiering kan sikre at ulike studentgrupper får tilpassede utdanningstilbud, der forventningene og kravene ligger nærmere opp til hva den enkelte student kan mestre. Dette scenariet fordrer at studentene blir bevisstgjort på forskjellene mellom gradene, og søker seg til riktig grad, og/eller at det finnes godt utviklede kriterier for opptak til de ulike programmene.

- V. **Insentiver for fullføring av forskerutdanning på normert tid** En grunn til at stipendiater med pliktarbeid ikke leverer på normert tid er at pliktarbeidet ofte går langt utover de 25% som ligger i stillingen. Akademiet vil anbefale mer utbredt bruk av 3+1 modellen som brukes ved Humanistisk fakultet ved Universitetet i Oslo. Her går de første tre årene utelukkende til arbeid med avhandling og gjennomføring av doktorgradskurs. Dersom stipendiaten leverer avhandlingen til normert tid premieres stipendiaten med ett års såkalt gjennomføringsstipend. Gjennomføringsåret gir mulighet til å opparbeide seg undervisningskompetanse og –erfaring og publikasjoner for å kvalifisere til fast vitenskapelig stilling, eventuelt andre ferdigheter til en karriere utenfor academia. Denne modellen, i kombinasjon med omlegging av ph.d.-utdanningen, har økt gjennomføringsgraden betydelig siden den ble innført i 2004: I 2014 leverte 86% av stipendiatene ved Humanistisk fakultet ved Universitetet i Oslo på normert tid.

Justering av nasjonale rammevilkår, lover og forskrifter for å legge til rette for kvalitetsutvikling

- I. **Endre nåværende tilsettingsregler** som hindrer postdoktorer og andre midlertidig vitenskapelige ansatte fra å bidra i undervisningen.
- II. **Integrering av masterstudenter i bachelorundervisning** Evaluering og oppfølging underveis er sentrale elementer for å sikre høy kvalitet i utdanningen. En viktig utfordring er at evaluering og annen type oppfølging er tidkrevende aktiviteter. En mulighet for å legge til rette for økt oppfølging er å trekke inn andre enn ansatte i oppfølgings- og evalueringsarbeidet; i de tilfellene der det forsvarlig lar seg gjøre. For eksempel kan bruk av masterstudenter i evaluering og oppfølging av bachelorstudenter være kostnadsbesparende og samtidig gi viktige læringsmuligheter for masterstudentene.
- III. **Overtidsbetaling og problemer med å jobbe på flere institutter** Muligheten til å formelt arbeide overtid i forbindelse med undervisningsoppgaver og ta ut overtidbetaling er i praksis fraværende på mange institusjoner. Dette kan bidra til å redusere utdanningskvalitet dersom den enkelte ansatte raskt bruker

Akademiet for yngre forskere

opp sine tilmålte undervisningstimer og institusjonene må hente inn annen undervisningskraft for å dekke behovene. Hvis kvaliteten gjennomgående er lavere på sistnevnte gruppe, betyr dette et lavere antall kurs som kan avholdes med særlig gode undervisere enn hva tilfellet ville ha vært dersom det hadde vært mulighet for å undervise på overtid. Dette kan ramme tverrfaglig undervisning og programmer på universitetene spesielt hardt og er også et velkjent problem, for eksempel fra tverrfaglige programmer på Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo. Kort oppsummert: Ved å åpne opp for muligheter til å undervise på overtid, vil man øke antallet timer med forelesere av høy kvalitet.

- IV. **Differensierte stillinger** Økt differensiering av forskningsstillinger kan legge til rette for best mulig bruk av ressurser. Større rom for å omplassere mindre dyktige forelesere, ved for eksempel å endre reglene for hva en kan bruke ikke-forskningsdelen til i en vanlig førsteamanuensis- eller professorstilling, bør vurderes.